

Eörsi László: „Rendkívüli idők, rendkívüli cselekmények”

címmel átdolgozott és bővített formában próbálja meg tisztázni Tóth Ilona és Mansfeld Péter történetét.

Leszögezi: „három bátor lelkű forradalmár, Tóth Ilona és két társa megölt egy besúgónak vélt embert. Ezt az eseményt a cáfolhatatlan bizonyítékok ellenében – bármennyire is szeretnénk – nem tudjuk meg nem törtéنتté tenni.” Sokadszor leírja: akkoriban és sokáig még utána is senki nem állította, hogy a vád hamis lett volna. Édesapjának, a szintén börtönviselt Eörsi Istvánnak jó barátja, a Tóth Ilona-perben először halálra ítélt Gáli József író sem

mondta ezt soha, és a rendszerváltozás után eleinte a családtagok sem hivatkoztak rá. Állítja: a forradalom utáni perek általában sem voltak úgy koncepciósak, mint Rákosi idején. Többnyire valódi tettekért ítélték el az embereket, „csak” éppen olyan tettekért, amelyeket nem lett volna szabad bűncselekményként kezelni, vagy legalábbis – mint a tárgyalás ügyben – rengeteg enyhítő körülményt lehetett volna találni. Például hogy az áldozat nem volt ugyan ÁVH-s, de a nála talált fénykép az ÁVH-nál szolgáló sógora egyenruhájában mutatott, amelyet – nehezen felfogható módon – egyszer „játékból” felvett. A beismerő vallomásokat sem úgy verték ki a vádlottakból, mint pár évvel korábban az ÁVH-nál. Ezzel Eörsi nem a Kádár-rendszer és nyomozóhatóságait menti fel, csak rámutat a különbségekre. Az egyetlen még élő tanú, Molnár József éppen e lapba írta meg, hogy bár őt a legfontosabb pillanatban kiküldték a szobából, tény, hogy amikor kiment, az az ember még élt, és amikor újra behívták, már a holttes-

tét kellett kivinni.

Mansfeld Pétert így jellemzi a szerző: „távolról sem volt gáncstalan szabadsághős, viszont ő a megtorlás embertelenségének legfőbb szimbóluma.” Nekem erről a kicsit zúrós életű, üzemi lopásba is keveredett kamaszfiúról Victor Hugo Gavroche-a szokott eszembe jutni. Bíróság elé nem a nem túl jelentős '56-os Széna téri működéséért került, hanem egy rendőr fegyverének elvételeért, ami 1958-ban történt. De még a lefegyverezett rendőr is szinte mentőtanúként lépett fel. A vitathatatlanul büntető törvényekbe ütköző, ám gyermeteg akcióért abszurdum volt halálra ítélni a tettetést – első fokon nem is így döntött a bíróság, csak az ügyész felbbezése nyomán! –, és hogy mégis ez lett a végkifejlet, az a fiú hősie és öntudatos viselkedésének volt a következménye. Mindezért Eörsi szerint megérdemli az emlékműveket, de azért úgy véli: tudatos antisztálinista forradalmármént inkább Angyal Istvánra, Iván Kovács Lászlóra, Szabó bácsira kellene emlékeznünk. Megint meg fogja kapni ezért a magáét.

(A szerző kiadása, Budapest, 2016, 203 oldal, 2500 Ft)